

Đây là một tờ số đặc biệt gọi ra tờ trong nhà cờ. Theo bài viết, tác giả lên tên mình là Bờ Cờ, sau 1975 mới theo cha học tiếng Anh ở miền Nam, có hai bạn đồng học, nói thông thạo tiếng Anh tiếng Nhật, từng là một "tour guide chuyên nghiệp"; đi nhà cờ ngoài nhà đi chơi, đi Mờ thì thích lúc nào đi lúc đó... Và tâm sự: "Vợ y mà tôi vẫn không có cảm giác tờ hào vờ vờ thờ công dân cờ a mình và đợt nhà cờ mình."

Tờ mô tả mình là "con cái cờ a nhà cờ ngườ i cờ ngườ sờ n" nhà cờ tác giả vẫn viết "chờ chờ chờ chờ ngườ và tờ tờ ngườ cờ ngườ sờ n đã làm cho dân mình không tiếp nhận tờ cờ ngườ giá trị chung cờ a nhân loại và dân chờ, tờ do, quyờ n con ngườ i... tờ o nên một tờ cờ n không đáng có cho đợt nhà cờ." Đờ cờ p tờ i lá cờ cờ a nhà cờ Mờ, tác giả viết "Ngườ i ta yêu lá cờ là vì nó đi đi n cho vô số đi u tờ t đờ p tờ n phía sau." Và ngườ m ngườ thờ y mình là "Mờ t công dân không có lá cờ tờ quờ c!"

Bài viết đờ cờ phờ biờ n nguyên vờ n, không thêm bờ t, cờ t xén.

Tôi đờ tâm tờ i lá cờ nhà cờ Mờ tờ trờ cờ khi đờ n xờ này. Nguyên cờ cũng là tờ tên con trai cờ a tôi. Năm ngoái tên này 5 tuờ i. Tôi nhờ là bờ a đó tôi đang xem tờ i bờ phim "Sinh ngày 4 tháng 7" trên kênh Star Movie thì hờ n ta đi ngang qua và hờ i:

-Ba tờ i ba! Lá cờ đó là cờ cờ a nhà cờ nào vờ y ba?

Lúc đó phim đang chỉ u cờ nh mờ y ngườ i thanh niên đờ t cờ Mờ .

-Cờ đó là cờ nhà cờ Mờ .

-Sao hờ tờ i đờ t cờ vờ y ba?

-Tờ i vì hờ muờ n phờ n đờ i chính quyờ n.

Rồi h n còn h i ... và .... n a nên tôi cũng gi i thích cho h n nh th và nh th ...

Nh ng đi u làm tôi ng c nhiên là t i sao m t tên nhóc 5 tu i i i th c m c v lá c c a qu c gia h p ch ng xa xôi này nên tôi có h i h n:

-Sao con i h i v lá c này?

-T i vì trong m y phim con coi có m y i n con th y lá c này, mèo Tom cũng có i n m c đ c M này, mà m y phim ba coi th nh tho ng con cũng có th y v y!

À ra v y! Hèn chi...

Tên nh này thì toàn coi phim hoạt hình, là m y b phim mà Cartoon network ngày nào cũng chiếu, ki u nh "Tom and Jerry" ho c "Teen Titan" mà m y phim này có c M không tôi cũng không ch c! H n cũng coi phim thi u nhi Walt Disney trên đĩa, r i phim thi u nhi trên kênh Star Movie và HBO. Th nh tho ng h n cũng có coi m y phim Vi t Nam nh nhàn nh "Kính v n hoa" hay " Gi i gi c m v "...

Và t đó t nhiên tôi i hay tò mò v lá c này khi xem nh ng phim c a M s n xu t. Th t b t ng đ i v i tôi và có th v i r t nhi u ng i khác! Trong t t c nh ng b phim này, i n nào lá c M cũng xu t hi n. T phim hành đ ng t i phim hài, phim tình c m r i phim kinh đ , phim ma, phim vi n t ng... Lá c M hi n h u kh p n i n i! T c quan chính ph , đ n c nh sát, tr ò ng h c đ n trang tr i, nhà riêng c a ng i dân M , trên đ i cao ho c trong vùng r ng núi, bên hông xe bus, trên nóc xe h i cá nhân...N i này n i kia, lúc này lúc khác tôi luôn luôn có th nhìn th y lá c này, lá c n c M ! Tên nhóc nhà tôi cũng có ý nghĩ gi ng tôi, h n nói v i tôi nh v y:

-Ba, sao con coi phim M con th y có nhi u c M mà phim Vi t Nam mình ít th y c Vi t Nam h ba?!...

Xin nh c l i là tên nhóc nhà tôi năm ngoái m i ch có 5 tu i!

Th c m c c a h n th t ra cũng ch a chính xác , vì phim Vi t Nam cũng có th y c Vi t Nam ch không ph i không có nh ng ch có đi u là ít xu t hi n, ho c th ng xu t hi n trong m y phim chi n tranh, tuyên truy n chính tr mà thôi

Ch a h t, trong nh ng ch ng trình th i s trên tivi dù là kênh Vi t nam hay n c ngoài, lá c M cũng xu t hi n v i t n su t khá dày đ c. Cũng đúng thôi, M bây gi là siêu c ng, tin t c trên th gi i c 10 tin thì h t 3-4 tin là liên quan đ n M ! Qu c gia này mà h t h i, s m i là c th gi i rung rinh! Mà tin t c liên quan đ n M thì đ ki u. T tin đ a v Nhà tr ng và t ng th ng Obama đ n th tr ng ch ng khoán ph Wall, nh ng quy t đ nh c a FED, rô bôt chinh ph c sao H a... Và nói đi cũng ph i có nói l i: Chúng ta có th d dàng th y nh ng c nh ng i M "nhi t tình" đ t c n c h l m! Có l h coi lá c gi ng nh ng i yêu nên có lúc th ng có lúc gi n và lúc gi n đ h c th ng th n bi u l c m xúc đôi khi r t c c đoan!

Còn chuy n gi a tôi và tên nhóc nhà tôi, k t l n đó có m t cuộc đua ng m v v i c ai là ng i th y lá c này nhi u h n trên màn hình! Th ng thì lúc r nh r i vào bu i t i ho c nh ng ngày cu i tu n, m y ng i trong nhà lâu lâu l i nghe m t tên nh và m t tên l n h h i giành nhau v lá c :

-Ba i! Con th y c M tr c r i nha!

Nh ng lúc đó tôi th ng làm b cay cú:

-Đâu ph i c M , c n c khác mà!

-C M mà ba, có sao và v ch tùm lum kìa!

-Ồ ! Đúng rồi! Tên này là i h&i ghê v&y ta...!?

Ho&c có lúc:

-Ê ê! Góc đ&ng có m&t lá c& M& nha!

Thì h&n bao giờ cũng làm tài lanh:

-Con cũng th&y rồi!

Còn không thì là:

-Bi&t rồi!

Và tôi là i làm b& cho h&n đi tàu bay gi&y:

-Sao anh tinh m&t quá v&y anh?

V&y là h&n có lý do đ& c& i khanh khách khoái chí vì đã th&ng đ&c ba h&n!

T&t nhiên đây ch& là chuy&n đùa vui c&a hai cha con tôi.Nh&ng nghiêm túc mà nói, thì rõ ràng, có nhi&u đ&i u r&t đáng đ& suy nghĩ. Không nói trong các ch&ng trình tin t&c mà ch& nói trong phim &nh thôi thì cũng ph&i đ&t câu h&i là t&i sao lá c& M& xuất hi&n nhi&u nh& v&y? T&i sao lá c& Việt nam không xuất hi&n nhi&u trong phim &nh Việt nam? Ph&i chẳng nh&ng nhà làm phim Hollywood mu&n th& hi&n lòng yêu n&c hay là th&c t& cu&c s&ng c&a ng& i M& là nh& v&y? Và các nhà làm phim đã th& hi&n phim nh& nh&ng gì cu&c s&ng hi&n h&u? Mà n&u nh& th& thì ng& i

M h yêu n c d v y sao?

Câu h i này c a tôi đã đ c gi i đáp trong nh ng l n tôi đi tham quan, tìm hi u n c M . Tôi đã đi qua g n 30 tỉ u bang b ng đ ng b đ c ý quan sát k càng nhi u m t x s H p chúng qu c.

Qu đúng là nh v y. Ng i M r t yêu n c!

Ch ng ph i riêng gì trong vi c treo c . Mà c trong sinh ho t th ng ngày, trong nh ng ho t đ ng n i công c ng cũng nh trong vi c t ch c xã h i c a h ... Ta có th th y tình c m c a h đ i v i qu c gia là r t đ ng thu n và r t trân tr ng. V nh ng lá c , đúng nh trong phim nh, c M hi n di n kh p n i n i!

Đ u tiên là phi tr ng Los Angeles. N i nhà ga đ n, nh ng lá c to t ch ng treo kh p tr n nhà cùng nh ng hàng ch l n "We are a face of country"- Chúng tôi là b m t c a qu c gia! Ch ng bi t chúng tôi đây là ai? Nhân viên trong terminal thì nhi u l m! Mà đ u có là ai thì b m t c a qu c gia ph i g n li n v i nh ng lá c r i! Kh i th c m c!

Ti p đó là đ n nh ng thành ph c a tỉ u bang Cali và nh ng tỉ u bang khác kh p n c M , đầu đầu tôi cũng th y chúng, nh ng lá c M . T San Francisco xu ng San Jose, r i San Diego CA, sau đó là hành trình băng ngang n c M theo đ ng interstate 40 qua mi n sa m c c a AZ và NM, đ n nh ng thành ph nh nh Snyder TX, qua b đông n i SC và NC, và ng c lên Washington DC và New York... phía B c. Vào nh ng ngày đ p tr i thì ôi thôi m y lá c này! Luôn tung bay gi a không trung đ y kiêu hãnh!

nh ng c quan công quy n thì không nói làm gì. Đ ng này trong dân chúng lá c Hi p chúng qu c cũng luôn ph p ph i và đ c ng c nhìn. Tôi có th th y chúng đ c treo phía tr c v n ho c trên mái c a nh ng ngôi nhà M trên m i con đ ng, trong nh ng l n d o ph Little Saigon, Cali ho c c nh ng n i h o lánh nh Tucumcari city New Mexico. Tôi cũng th y chúng trong nh ng l n ra bi n ho c leo đ i và c nh ng khi đi mua s m c các Mall, trong sân tr c c a nh ng apartment, nh ng condo, trên c a ki ng xe h i c a dân M , trong khu vui ch i, resort, trong nghỉa trang... và c trong nhà th ! Ph i, trong nhà th . Nói có sách mách có ch ng, l n tôi đi l nhà th St. Barbara trên đ ng Euclid Santa Ana city tôi đã th y lá c M đ c c m trang tr ng bên trái b c gi ng đ o c a cha Nguy n Đ ng Đ . Đi u này đ i v i tôi

th t l ùng. Không bi t các nhà th M khác nh th nào ch V i t nam t tr c đ n gi t i ch a t ng th y nhà th nào có treo c qu c gia bên trong c !

Còn nói chuy n leo đ i, có l n t i đã lên m t ng n đ i vô danh ÷ vùng thung lũng Pinole, phía b c vùng v nh San Francisco- Oakland. B a đó, t i đ n thăm m t ng i b n có ti m Nails ÷ đây nh ng nh m lúc ti m đông khách quá nên không mu n làm r n b n, nhân th y ng n đ i g n đó ph đ y hoa vàng đ c tr ng c a mi n b c Cali, v a đ p l i v a đ leo nên cũng tò mò th lên ng m hoa và vùng v nh t trên cao cho bi t. Leo lên m t kho ng m t ti ng đ ng h , khi đ n đ nh t nhiên th y có c m m t lá c l n tr c m t, trên cao gió l ng nên có th nghe ti ng c qu y gió ph n ph t. C t c đã cũ nh ng lá c còn m i ch ng t đ c thay th ng xuyên, vì d i đ u s ng gió trên cao nên không th m i hoài đ c. Nhìn lá c c đ c trên đ nh đ i không th không th c m c ai có công vác lá c lên c m trên này. Ti ng lá c reo cùng gió khi n cho b t k ai leo đ n đ nh cũng c m th y đ m t và ph n ch n tr c quang c nh vùng v nh bao la. Xu ng đ i t i có h i b n t i v lá c thì b n t i cũng ng c nhiên l m, không ng trên đó có c m lá c . H n ta cũng th t tình mà r ng:

-Tao c m r ÷ thung lũng này đã lâu nh ng ch a bao gi leo lên đ i đó, nên cũng ch ng gi i đ p đ c th c m c c a m ày!

M y lá c M mà t i ng th y thì qu th t đ p l m, theo đúng nghĩa đen c a t này. Th ng t i th y nh ng lá c x khác đ c may b ng v i kate, nh ng c M thì đ a ph n đ c làm b ng cotton nên sao và v ch th ng r t n i b t, nh t là nh ng lá c có ch t li u th u. Mà th y c size l n nhi u l m, nh t là ÷ nh ng n i công c ng toàn là m y lá c to nh cái nhà v y. Còn c size nh th ng đ c đ trên bàn ho c c m trên nóc xe h i trong m y ngày l , ch c có l x s gi àu có nên không bao gi phân vân v chuy n l n nh . Còn v t đ ng đ treo c cũng r t đ a đ ng và ch c ch n l m ch không "l l i" và t m b nh nh ng lá c mà t i ng th y. Rõ ràng v i c treo c là chuy n qu c gia đ i s !

Nhìn cách ng i M đ i x v i lá c n c h t i hi u r ng h th c s tr n tr ng lá c c a h . Nh ng đ i u gì khi n h yêu lá c và yêu n c c a h đ n v y? Có ph i do nó đ p hay ch ng? Lá c sao và v ch đó? N u trên lá c đó không ph i là sao và v ch li u h có yêu nó hay không? Câu tr l i ch c v n là nh th , m t tình yêu v i lá c . Ai trong chúng ta cũng hi u r ng sao và v ch ch là hình th c và mang tính bi u t ng.

Ng i ta yêu lá c là vì nó đ i di n cho vô s đ i u t t đ p n phía sau: T do, dân ch , tam quy n phân l p, quy n l c th t c a báo chí..., cũng nh s đ ng thu n c a t t c m i công

dân trong vi c t o nên m t xã h i công b ng, văn minh, th nh v ng và nhân b n. M t xã h i mà trong đó m i ng i đ u có quy n l a ch n cu c s ng cho riêng mình và có quy n th c hi n c m c a mình. H y yêu th ng tr em, tôn trọng ph n , nâng đ ng i tàn t t và chăm sóc ng i già (đ u còn nhi u ý ki n khác nhau v vi c này)...

Tôi đã rong ru i trên nhi u n o đ ng c a các ti u bang n c M và tôi có th th y s phát tri n v t b c và khá đ ng đ u c a đ t n c này. Có nh ng lúc tôi đã ph i ng c nhiên t h i t i sao ng i M có th t o đ ng đ c m t qu c gia ngo i h ng nh v y. C s v t ch t c a h đ s và tr i r ng kh p liên bang nh v y h n là đòi h i m t s tích t t b n kh ng l c a nhi u th h xuyên su t th i gian mà b n thân tôi không th nào t ng t ng đ c. N c M đích th c khác h n nh ng gì báo chí trong n c hay vi t và cũng khác v i n c M tôi t ng hình dung.

Tôi nh l n lang thang i ti u bang Utah, xe ch y 70-80 mile m t gi trên freeway interstate 80 mà ch y hoài cũng ch a qua kh i nh ng cánh đ ng mu i. Còn khi đi qua ti u bang Kansas, freeway interstate 70 ch y gi a nh ng cánh đ ng lúa b t ngàn đ n cu i đ ng chân tr i. Xe ch y t sáng đ n chi u mà v n th y mênh mông n i t i p mênh mông nh ng sóng lúa nh không bao gi đ t. Đi vào làng c a nông dân Hoa K th y toàn là bi t th r ng rãi, ti n nghi đ y đ , s ch s vô cùng. C nh trí đ c s p đ t đ p nh tranh v , cây c i hoa lá gi ng nh m t resort 5 sao c a m y khu du l ch. Ai cũng bi t Hoa K đ c thiên nhiên u đ i r t nhi u, nh ng đ bi n đ t đai tài nguyên thành c a c i không th thi u bàn tay c a con ng i và có c m giác bàn tay lao đ ng c a ng i M hi n di n m i mi n, m i vùng.

T t nhiên Hoa K không ph i là m t qu c gia hoàn h o, nh ng so v i nh ng qu c gia khác rõ ràng Hoa K đã v t t lên tr c r t xa. H có nh ng đ u đ nh ng luôn luôn bi t nhìn nh n th ng th n l i l m và tìm cách kh c ph c b ng nh ng đ u t t h n! Nh ng ng i t t luôn làm m t đ u gì đó đ cái x u không th th ng th và l ph i luôn đ c b o v .

Quan sát xã h i Hoa K tôi th y đ u c t l i c a xã h i này là m i công dân đ u hi u rõ giá tr c a b n thân mình v i các quy n đ ng nhiên c a con ng i và hi u bi t r t cao v lu t pháp đ phân bi t rõ ràng nh ng đ u đ c phép và không đ c phép làm. Và chính quy n đ m b o cho đ u đó luôn đ c duy trì. Khi m t xã h i đ t đ n trình đ nh v y thì s đ ng thu n và s minh tri t s xu t hi n và cùng v i nó s th nh v ng s đ n v i t t c m i ng i dân.

Ng i đ c có th cho r ng tôi lý lu n l n th n v m t đ u đ ng nhiên, nh ng b t c ai t ng s ng trong nh ng ch đ đ c tài đ u r t đ nh n th y r ng đ đ t đ c đ u t ng nh đ n

gi n đó là c m t quá trình r t dài và gian khó. Mà n u nói là trăm năm ch a đ t đ c cũng không ph i là quá đáng! Ngay nh trong khu v c Đông Nam Á, ai t ng quan tâm tìm hi u Thailand cũng đ u ph i công nh n Thailand đang phát tri n tr c Vi t Nam kho ng 30 năm. Ng i Vi t mình qua Thailand mà có đ p đi kh p n c h s th y cu c s ng c a ng i Thai khá tho i mái, c s h t ng c a h dân mình th y l n đ u qu th t s ng c nhiên vì không ng g n Vi t Nam mà sao h khá quá và h n ai cũng t nh không bi t bao gi Vi t Nam mình m i đ c nh Thailand. Nh ng n u thăm Thailand xong r i qua Hoa K và n u theo dõi tình hình xã h i Thailand trong th i gian qua thì th y rõ ràng kho ng cách phát tri n gi a Thailand và Hoa K v n xa thăm th m.

C m giác ghen t v i lá c n c M l n đ u xu t hi n trong tôi là khi tôi đ ng chân t thành ph Jackson c a ti u bang Mississippi, trên đ ng xuôi xu ng New Orleans t St.Louis city. Tôi nh b a đó tôi đang ăn tr a trong m t nhà hàng trên đ ng Wilson g n freeway interstate 55, tr i mùa thu tháng 11 ph ng Nam, m a r i t m tã, nhìn m a n i này không kh i nh v nh ng c n m a mi n Trung V i t Nam, m a không ng ng ngh v i gió t ng c n và s m ch p d c ngang b u tr i. Trong lúc nhìn m a mông lung b t giác tôi phát hi n phía bên kia đ ng có m t lá c . C t c n m tr c m t center bán l p xe h i, v i m t lá c l n. Dù m a r i t m tã, b u tr i đen k t, nh ng lá c v n ng o ngh tung bay. Đ n đ c và b n b , đ ng nh nó mu n ch ng ch i cùng s m ch p, quét s ch mây mù! S kiêu dũng c a lá c khi n tôi không kh i th m khen "anh b n khá l m, th t là m t tay can tr ng!". Và cũng lúc đó tôi ch t c m th y bu n! Hôm đó đã g n đ n đ n cu i c a hành trình, sau nh ng ngày thăm thú nhi u ti u bang tôi c m nh n sâu s c s tr n tr ng lá c qu c gia c a ng i M , dù th y lá c r t là đ p (theo c nghĩa đen và nghĩa bóng) và c m m n lá c này nh ng rõ ràng nó không ph i là lá c c a tôi. Lá c sao và v ch đó, nó là c a h , nh ng ng i dân qu c gia h p ch ng!

Tôi nh r t rõ c m giác khó ch u len l i trong tôi lúc đó, m t c m giác thèm mu n mình cũng có m t lá c đ tr n tr ng và ng c nhìn, đ có lúc tôi có th đ t bàn tay lên con tim mình và c m nh n tình yêu t qu c, tình yêu đ ng bào c a mình đang hi n h u trong tôi! Đi u đó tôi ch a bao gi t ng tr i qua!

II. N c tôi cũng có m t lá c ...

Và lá c t qu c c a tôi, m i l n đ n đ p l h c T t là bác t tr ng dân ph l i đi t ng nhà nh c nh (hay n n) ng i dân trong t treo c , bác này là c u chi n binh, trong chi n tranh đ c phong anh hùng, gi ngh h u làm công tác dân ph . M i l n g p bác tôi hay trêu là nh chuy n treo c mà bác có c h i đi b th đ c! Thêm n a tivi và báo đài cũng l i nh c cho dân chúng bi t v l ch treo c t qu c! V y đó mà có nhà h cũng ch ng treo! Nh ng nh ng ngày này thì công tâm mà nói c Vi t Nam đ c mùa, ph p ph i tung bay, n u nói là "r p tr i c hoa"

cũng không phải là quá đáng. Còn vào nh ng ngày th ng thì tuy t nhiên không th y dân chúng treo c , ngay c c quan nhà n c cũng v y! Sau l , T t m y lá c này nh có chân v y, chúng tr n m t tiêu, siêu t c đ , ch ng còn m y lá!

Tôi là dân có t p luy n, đ i th sáng nào cũng ch y kho ng 5-6 cây s , mà tính hay c u toàn nên b a nào có gió m nh th ng hay căn h ng gió đ ch y. Nói ra có nhi u ng i ng c nhiên! Tôi mu n tìm m t cây c đ xem h ng gió nh ng hi m khi nào th y. Nhi u l n ch y bu i sáng i nhi u thành ph c a Vi t Nam mình m i khi đi công tác ho c du l ch tình tr ng cũng t ng t . N u đ ng t i m t đ i m cao làm chu n mà lia t m m t trong vòng bán kính 5 cây s , 10 cây s , có lúc 20 cây s cũng không h th y lá c nào c . May ra mà đ ng g n y ban nhân dân thành ph ho c ph ng xã thì m i th y, mà lá c cũng "nh nh con th " ch ít th y c l n, có l là đ c mua i ch ch chung m t size! Không bi t t bao gi ng i Vi t mình th i v i lá c nh v y?

Tôi nh lúc nh s ng i mi n B c, dù ch a đ hi u bi t đ suy nghĩ sâu xa v lá c , nh ng lá c đ sao vàng lúc đó cũng g n gửi v i lữ tr b n tôi l m. Vì mi n B c h i đó n ng v tuyên truy n lên c hoa hay xu t hi n, th i bao c p m i đ p l T t đ u có khó khăn nh ng tôi nh b n tôi luôn đ c cho quà bánh. M i ng i đ c ngh ng i nên ba tôi và m y ng i b n hay t t p khi nhà ng i này, khi nhà ng i kia ăn u ng "c i thi n". L i nh có l n ba tôi ch tôi đi cùng m t ng i b n đi ăn liên hoan Qu c khánh, hai v đ p xe ch m ch m nói chuy n, tôi ng i phía sau m i mê nhìn m y lá c đ treo hai bên đ ng th nào mà r i kh i yên xe lúc nào không hay, còn hai v cha chú cũng ham chuy n đ n n i đi c trăm mét m i phát hi n con cháu m t tích, h t h i quay l i tìm "th ng nhóc suy dinh đ ng". Chuy n th t nh b a! M y ch c năm sau g p l i chú b n v n nh c:

- Mà h i đó l l m con nhá, r i xu ng xe mà không h khóc, v n lon ton ch y theo cho k p tao v i ba mà, mà cũng không thèm g i b n tao đâu nhá, r õ ông t ng ch l !

Sau này khi chi n tranh k t thúc gia đình tôi theo ba tr v quê h ng mi n Nam, tôi l n lên, đi nhi u đ c nhi u bi t nhi u, r i lá c nh t nhòa đ n trong tôi h i nào không hay. Dân chúng Vi t Nam ch c cũng nh v y, chung suy nghĩ nh tôi. Cu c s ng v t v m u sinh, th i gian trôi nhanh, chi n tranh đã qua h n 30 năm r i mà th c s đ t n c v n ch a có gì chuy n bi n l n lao c . Xã h i công b ng, dân ch , văn minh thì ch a th y mà nh ng cái x u thì đ ng nh ngày càng tr m tr ng. Khi n sau lá c không phải là nh ng đ i u t t đ p thì màu đ và sao vàng s th c s ch còn là hình th c, nh ng thành ph n trong xã h i mà năm cánh sao vàng t ng tr ng s ch ng th y mình trong đó và h đ n tr nên lãnh đ m v i lá c cũng là đ i u đ hi u. Tôi cũng nh h , nhi u l n tôi nhìn lá c đ sao vàng đó và tôi không h th y tôi trong đó. Tôi không h c m nh n đ c đó là lá c t qu c c a tôi! Tr ng h p c a tôi là con c a nh ng

ng i c ng s n mà còn v y, còn con em c a nh ng ng i "bên kia chi n tuy n" ch c là c c
đoan h n n a.

Tôi là m t tour guide chuyên nghi p và đã đi kh p Vi t nam, nhi u lúc khách n c ngoài h h i
mà không bi t tr i th nào cho đ m t sĩ di n. Tr em bán vé s , k o cao su, h ti u gō... có
m t trên m i ng đ ng. Lên vùng Tây B c ho c v mi t sông n c Cà Mau th y tr ng l p
c a con tr x p x , d t nát mà mu n r i n c m t. Trong khi c các đô th ng i ta mua xe tri u
đô, xây các công trình thì c 10 t ng h b túi 1 t ng nên ch t l ng ch c còn 9 t ng! Ph n b
b o hành là chuy n n i b gia đình, khi nào s p x y ra án m ng chính quy n m i can thi p. Có
l n tôi th y m t ng i ch ng đánh v b ng m t chi c gh nh a, cú phang lên đ u ng i v
m nh và tàn nh n đ n n i chi c gh v tan thành m y m nh, máu ch y tèm lem trên m t cô.
Cũng có đông ng i nh ng không th y ai ra tay nghĩa hi p c . Có ch ph n x n vào còn b
ch ng lòi ra m ng:

-Xen vào làm gì! V ch ng mình có lúc còn quá nhà ng i ta!?

Tôi nh y vào can thi p thì tên ch ng tr ng m t n t:

-Tôi đánh v tôi thì liên quan gì đ n ông!

Đánh h n thì mình ph m lu t mà không ch ng l i b h n "t n" cho no đòn!? B c quá móc đ n
tho i ra g i c nh sát 113 thì th t v ng vô cùng! H h i nhanh nh ng c n k s vi c, khi bi t là
ch ng đánh v h nói "chuy n này là xung đ t gia đình, anh g i qua bên ph n nh h gi i
quy t!". Nghe h nói t nhiên bao nhiêu nhi t huy t trong tôi tan nh mây khói và c m th y b t
l c, đ n đ c bi t bao nhiêu.

Qu th t hi n tr ng xã h i kh p m i mi n đ t n c r t đáng lo ng i, thành ph có nhi u nhân
tài h i t nh ng toàn là "siêu sao ki m ti n" ch hi m th y ng i có tinh th n thi n nguy n, s n
sàng c ng hi n cho c ng đ ng, "lính n tiên phong" quy t li t đ u tranh v i cái x u, đ nh h ng
cho đ t n c đi lên. Mà dân nh p c vào thành ph t phát, t o áp l c l n lên toàn th , nh ng
là k t xe, ng p n c, ô nhi m... bây gi là bài toán nan gi i đ i v i c p lãnh đ o các thành ph .

Ch c a tôi đang tính m ti m thu c tây, tôi nghe m y ch bàn b c mà đau h t c ru t, "m ti m đ ng ham chi m t ti n đ ng l n, c vào m y khu lao đ ng mà m , m y khu lao đ ng bây gi dân h a b nh l m đ m b o kinh doanh s phát đ t". Còn nông thôn bây gi v n đ con ng i r t đáng bàn, làm vi c v i cán b c p huy n ho c xã, sau bao nhiêu năm th y v n đ m chân t i ch . Ng i gi i thì b x đi, ng i l i trình đ th p mà không có t t ng c u ti n, làm ch a đ c vi c đã c u l i, báo đài v a r i đ ng lo t đ a tin v m y chuy n cán b các xã ăn ch n ti n h tr T t cho dân nghèo, nghĩ mà x u h cho "con r ng cháu tiên". Còn nam thanh niên nông thôn kho ng 6 gi chi u mu n g p khó lòng th y m t, 8 gi t i g p tên nào nói chuy n cũng nghe mùi r u bia. H i ra m i hay nông thôn bây gi ch ng có gì vui ch i gi i trí, "b n em thanh niên lao đ ng chân tay, bu i t i làm m y ly cũng đ nh c m i anh !".

Đi u này ch ng riêng gì nông thôn, các đô th lo i 1, lo i 2 bây gi quán nh u thì tràn lan mà th vi n, nhà văn hóa ngày càng xu ng c p, toàn xã h i đ cao "ch nghĩa kim ti n", đ ng ti n lên ngôi tr thành th c đo m i giá tr , m i m t c a đ i s ng đ u t t h u. Ngay nh v tôi cũng là dân trí th c, yêu ch ng th ng con cũng thu c lo i "s m t th gi i", v y mà th y thiên h tiêu xài cũng phát ho ng. Có l n gi n tôi nà ng m ng là ch ng gì mà toàn lo chuy n bao đ ng, nhà ng i ta thì nhà l u xe h i, tiêu xài nh n c mà nhà mình c bình bình ho ài, làm mãi cũng ch ng th y phát tài, tiêu pha th gi cũng ph i cân nh c! Mà th t ra gia đình tôi có th đ c x p vào đ ng trung l u, hai v ch ng ba đ a con- m t gái hai trai- ăn u ng, chi tiêu cũng không đ n n i thi u th n. Thêm n a gia đình sum v y h nh phúc, không đau m, b nh t t, cu c s ng bình an, n u h c theo Lão T k nh cũng là "b n b ngay sau l ng " r i! V y mà cũng có lúc cũng b v nh n, ch ng qua nà ng th y xã h i suy tôn đ ng ti n quá đáng nên m t khôn ch không th c nghĩ nh v y.

Thành ph Đà N ng là đô th tr c thu c trung ng mà th vi n ch ng có bao nhiêu sách, tôi vào tham quan cho bi t th y ch ng đ c m y cu n có giá tr , sách truy n thì có mà toàn sách cũ, còn sách nghi n c u thì th y ch ng nhi u h n t ù sách nhà tôi bao nhiêu! M y cô th th nói gi ng b t m n:

- Lãnh đ o thành ph mê đá banh ch đâu có mê sách mà anh b o sao cho có nhi u h anh?

Xu ng Nhà văn hóa thanh niên 30 B ch Đ ng thì th y m y ch c năm v n không thay đ i, có ph n t h n và thua xa th i năm 1986 khi b n choai choai chúng tôi ghé thăm và nh y đ m.

Sài Gòn cũng ch ng h n gì, mu n đ a con tr đi ch i không ph i là chuy n d dàng. M y đ m đu quay trong xóm thì r nh ng ch t ch i và không an toàn, đi Đ m Sen m t gia đình 2-3 đ a

con ch i vài ba trò ch i c ng ti n vé vào c a, ăn u ng...t n g n tri u nh không! Đ i th là ngoài vi c ăn u ng mà mu n vui ch i, gi i trí thì c ph i có ti n m i dám ch i, ch dân nghèo thì đành ch u vì nhà n c ít cho không cái gì c . M y ng i đ p xích lô, xe th Sài Gòn có m t th i hay lai rai lo i n c gi i khát lên men, ch ng bi t đ c s n xu t b ng th gì mà chi u nào anh em ta cũng làm vài chai. Dân nghèo đâu có m i x n đ lót bao t , c s n gì nh u n y! M i m y hai m i năm trôi qua, "phe ta" bây gi đ ng ru t, d dày ai cũng h h t. Đi bác s khai ra m i bi t c 10 ng i thì h t 9 ng i u ng lo i n c r ti n đó. Mà nghĩ cũng t i nghi p cho "ông" nhà n c, ti n thu thu không đ c bao nhiêu thì l y gì lo cho dân. M y anh thu v ngoài ch thu ti n c a các cô, các ch bán rau th y cũng tích c c l m, nh ng một s p rau ch ng bao nhiêu ti n, thu không bi t đ n bao gi m i b ng m t chai r u ngo i m y tên "cá m p" u ng trong vũ tr ng?

Còn nói v công vi c m u sinh c a ng i dân cũng tr n ai, kh i. M y anh em lái xe tour du l ch tôi quen, đ n đ n chuy n ngh g n h t. Lâu lâu g p l i c nhân, nghe k chuy n mà không bi t nên vui hay nên bu n. H than công vi c thì c mà thu nh p không nhi u, ch y xe tour thì ph i đi s m v tr , 7-8 gi t i còn ph i đ a khách đi ăn t i, v t i nhà b a nào cũng 11gi đêm, sáng ra 5 gi ph i lo d y, ch y lên bãi xe xong đưa xu ng khách s n trung tâm, v a ch y v a lo k t xe. Đi tham quan tuy n đi m thì lúc nào cũng nh "b i" gi a bi n ng i, nóng n c, căng th ng "không điên m i l !?". Ngh nghi p đ c thù, n u ti n nhi u thì cũng ráng, ch x ng quá thì...Cu i cùng m nh ai n y "binh", dù ti n ít nh ng ti n t n cũng qua ngày mà có th i gian lo cho gia đình. Trò chuy n v i anh em taxi cũng th y bu n lòng, h tâm s :

-Bon chen ki m s ng, giành gi t khách, gi mánh khoe này n , v nhà nhìn con cái ngâ th vui h c, nghĩ đ n công vi c mình làm cũng t th y m c c ghê l m nh ng xã h i mình nó v y, mình không làm ng i khác h cũng làm, mà ch m chân thì v con mình dói, coi nh đ i mình k nh b ch hy v ng mai sau các con mình...

Mà cũng hy v ng c u may v y thôi ch không có c s nào đ tin đ n đ i con mình, cu c s ng s kh m khá c . Con cháu ra tr ng mu n có vi c v n c ph i "ch y", mà l ng cũng ch đ tiêu thôi ch không có d , chuy n mua nhà, mua xe v n còn xa v i l m. Báo chí Vi t nam thì sau bao nhiêu năm v n ngoan ngoãn đi "l bên ph i", c m t đ t n c 80 tri u dân mà không có t báo nào "đáng m t anh tài". Có l n tôi đi Hongkong v , do b n r n quá nên không đ c đ c thông tin trong n c, lên máy bay c a Vietnam Airlines th y có báo Thanh Niên thì m ng hóm. V y mà đ c đ c vài trang là mu n b xu ng! Báo chí gì mà không đ c thì th y thi u thông tin, mà n u c m báo đ c thì l i ch ng có gì đáng đ c c ! Tr c đây đã vi t "d i t m" r i, t h i m y v T ng biên t p các báo b c t ch c, th y còn t h n, bài v đ c gi ng nh ăn c m ngu i v y! Đ t n c thi u m t môi tr ng t do ngôn lu n và m t t ng l p tinh hoa đ n đ t xã h i, mà quy lu t phát tri n cho th y trong m t xã h i ai n y bo bo ôm "n i c m" c a mình thì t do, dân ch v n s là chuy n c a muôn năm!

Vi t Nam bây giờ nói chuyện chính trị và thi c, m y ng i th h t t c và xe ô m l i có v là nh ng ng i quan tâm h n m y v quan l n!? Ng i ch khách gi sách báo ra đ c h bàn lu n đ th chuy n trên đ i. M t anh xe ô m nói v i t i là anh ng i m y ch đèn xanh đèn đ mà anh th y Sài Gòn 1 ngày lãg phí không bi t bao nhiêu xăng đ u và siêu ô nhi m. Vì dân s Sài Gòn đông mà thi gian ch đèn l quá nên ai cũng đ n máy ng i ch , ph i chi ng i ta đ i u ch nh thi gian lâu h p lý thì m i ng i s t t máy, "t i t ki m đ c bao nhiêu là xăng đ u chú nh !". Tôi đ ng viên:

-Anh quan sát th c t đ c bao nhiêu đ i u hay nh v y mà sao không vi t th góp ý v i chính quy n?

Anh giã n y:

- Ôi dào! B n nó đ i nào quan tâm đ n th c a mình, có vi t cũng nh không thôi chú !

Xã h i Vi t Nam đang đ i n ra nh v y, cu c s ng thì bát nháo, chính quy n thì luôn nói l i hay ý đ p, dân chúng thì m t ni m tin nên lá c t qu c ch ng đ c m y ai đoái hoài đ n. Đ i u này th ng x y ra trong nh ng ch đ đ c đ ng.

Sau m y gi i bóng đá qu c t , chính quy n hay tuyên truy n v tình yêu lá c c a ng i dân nh mình ch ng cho lòng yêu n c, báo đài th ng nói là "80 tri u con tim đang h ng v đ i tuyen Vi t Nam" tr c nh ng tr n c u quan tr ng h c nói "c Vi t Nam tung bay trên m i n o đ ng th hi n tinh th n yêu n c cao đ c a ng i dân" sau khi đ i tuyen chi n th ng m t đ i th m nh. Nh ng có l h c ý nói sai h c làm nh nh m l n gi a lòng yêu n c và tinh th n h m m th thao. Ít nh t trong nhà tôi có h n m t n a thành viên là không h ng v đ i tuyen, vì ba má và v tôi không h mê bóng đá, m i ng i toàn coi phim b . Còn m y tên nh nh trong nhà ch ng h bi t bóng đá là gì, nh t là m y tên đ i 5-6 tu i.

C m c ng h đ i tuyen Vi t Nam cũng không có nghĩa là yêu n c. Ch ng qua ng h màu c , s c áo c a đ i tuyen nhà thì c m c h c m c áo c a đ i tuyen thì thích h p h n c . Tôi đã ch ng ki n tr n c u chung k t EURO 2008 gi a Tây ban nha và Đ c cùng dân h m m nhà thi đ u Phan Đình Phùng, Sài Gòn qua màn nh l n. Dân h m m chia thành 2 phe ng h hai

đôi rớt cuống nghê, cũng có quýt, áo sừng y như ngói Tây ban nha và Đốc thi. Khi Tây ban nha ghi bàn dân hâm mộ bóng đá này cũng vậy cả Tây ban nha và hò hét vang trời, nhúng rõ ràng nhìn cảnh đó chớ ai nói là ngói hâm mộ Việt Nam yêu nước Tây ban nha cả. Điêu đó là rõ ràng!

Phấn tôi mặc cái tui hay tò mò tìm hiểu, lại thêm sếp bay nhẩy nên suốt ngày chu du xa nhà. Việt Nam thì không nói làm gì mà nước ngoài cũng đi tìm hiểu hiểu nữa, rồi quan sát, so sánh mới tui bản khoăn với mình. Điêu tôi rút ra với sếp chớ mọt cả Việt Nam là chớ đố đố đố ng và tui tui ng cả ng sếp đã làm cho dân mình không tiếp nhận đố đố đố ng giá trị chung cả nhân loại và dân chớ, tui do, quyên con ngói... tui nên mọt tui cớ n không đáng có cho đố đố đố c. Bên cảnh đó nó cũng khiên cho chính quyên luôn tìm cách nói đố đố đố m dân cho đố cai trị nên dân chúng càng ngày càng mọt niềm tin. Tôi cớ m th&y rớt b&t an khi nghĩ với với n m&nh cả đố đố đố c.

Với nhúng gì đang diễn ra, tôi có cảm giác như cảnh thi Việt Nam đang b& b&nh nh&ng, mà ngói b&nh với tin hoc gi& b& tin là cảnh thi s& có khả năng tui điêu ch&nh đ&n h&t b&nh. Trong khi ai cũng biết là ph&i gi&i ph&u toàn thân may ra mới có thi c&u đố đố c b&nh nhân. Cảnh hai điêu đ&u s& rớt đầu đ&n, tuy nhiên lại thoát chớ có mọt! Mà b&nh nhân không thi tui mình gi&i ph&u và ph&i c&n s& tr& giúp cả bác s&! Bác s& đó là ai? Có ph&i Hoa Kỳ hay chẳng? Dù là ai thì cũng c&n rớt nhi&u thi gian và tôi e rằng tôi không s&ng đố đố đố th&y ngày đố đố đố c tôi thay đ&i và ngói dân s& có mọt cuộc s&ng h&nh phúc. Nh& với cũng có nghĩa là tôi với n s& ch&ng có lá c& tui qu&c cả mình đố yêu m&n và trân trọng. Tôi với n s& ph&i ghen tui với lá c& nợ của Mẹ, ghen tui với s& trân trọng mà nó đố đố c dành tui ng b&i nh&ng công dân cả H&p chúng qu&c. Nh&ng ngói mà qua quan sát và trò chuyện với h&, tôi thi h& ch&ng h&n tôi bao nhiêu. Có khi còn thua tôi!?. Tôi là mọt ngói có s&c kh&e, s&ng điêu đố và lành m&nh, luôn yêu m&n m&i ngói. H&c thi c thì hai b&ng đ&i h&c, nói thông tho 2 ngo&i ng& Anh, Nh&t ch&a k&mi&t mài tui h&c tui h&i thanh niên đ&n gi&... Đi n&ng ngoài nh& đi ch&, đi M& thì thích lúc nào đi lúc đó n&u không quá b&n... Với mà tôi với n không có cảm giác tui hào với với thi công dân cả mình và đố đố đố c mình. Dù đôi khi trong cuộc s&ng có nh&ng lúc b&c phát m&n làm ngói đ&n thân, nh&ng tui tác ngày càng thêm, gia đình đố hu&, tôi nghĩ mình ch&c s& với n mãi ch& là mọt công dân bình th&ng và an ph&n.

Mọt công dân không có lá c& tui qu&c! Và luôn ch&nh lòng m&i khi nhìn thi y lá c& sao và với ch!
Tr&n Thanh Th&y

Đây là mọt tui s& đố đố bi&t gi&i ra tui trong n&ng. Theo bài viết, tác gi& lên tui mi&n B&c, sau 1975 m&i theo cha h&i h&ng mi&n Nam, có hai b&ng đ&i h&c, nói thông tho tui ng Anh tui ng Nh&t, tui ng là mọt "tour guide chuyên nghiệp"; đi n&ng ngoài nh& đi ch&, đi M& thì thích lúc nào đi lúc đó... Và tâm s&: "Với mà tôi với n không có cảm giác tui hào với với thi công dân cả mình và đố đố đố c mình."

Tôi mô tả mình là “con cái cờ a nhúng ngòi i cờ ng s n” nhúng tác giả v n viết “ch đ đ c đ ng và t t ng c ng s n đã làm cho dân mình không tiếp nh n đ c nh ng giá tr chung c a nhân lo i v dân ch , t do, quy n con ng i... t o nên m t l c c n không đáng có cho đ t n c.” Đ c p t i lá c c a n c M , tác giả viết “Ng i ta yêu lá c là vì nó đi đi n cho vô s đi u t t đ p n phía sau.” Và ng m ngùi th y mình là “M t công dân không có lá c t qu c!”

Bài viết đ c ph bi n nguyên v n, không thêm b t, c t xén.

Tôi đ tâm t i lá c n c M t tr c khi đ n x này. Nguyên c cũng là t tên con trai c a tôi. Năm ngoái tên này 5 tu i. Tôi nh là b a đó tôi đang xem l i b phim "Sinh ngày 4 tháng 7" trên kênh Star Movie thì h n ta đi ngang qua và h i:

-Ba i ba! Lá c đó là c c a n c nào v y ba?

Lúc đó phim đang chi u c nh m y ng i thanh niên đ t c M .

-C đó là c n c M .

-Sao h l i đ t c v y ba?

-T i vì h mu n ph n đ i chính quy n.

R i h n còn h i ... và .... n a nên tôi cũng gi i thích cho h n nh th và nh th ...

Nh ng đi u làm tôi ng c nhiên là t i sao m t tên nhóc 5 tu i l i th c m c v lá c c a qu c gia h p ch ng xa xôi này nên tôi có h i h n:

-Sao con lßi hßi vßi lá cß này?

-Tßi vßi trong mßy phim con coi cß mßy lßn con thßy lá cß này, mßo Tom cũng cß lßn mßc đß cß Mß này, mà mßy phim ba coi thßnh thoßng con cũng cß thßy vßy!

À ra vßy! Hßen chi...

Tên nhß này thì toàn coi phim hoạt hình, là mßy bß phim mà Cartoon network ngày nào cũng chiếu, kiểu như "Tom and Jerry" hoặc "Teen Titan" mà mßy phim này có cß Mß không tôi cũng không chiếu! Hßn cũng coi phim thißu nhi Walt Disney trên đĩa, rồi phim thißu nhi trên kênh Star Movie và HBO. Thßnh thoßng hßn cũng cß coi mßy phim Việt Nam như hàng như "Kính vạn hoa" hay "Gßi gißc mß vß..."

Và tß đó tß nhiên tôi lßi hay tò mò vßi lá cß này khi xem nhßng phim cßa Mß sßn xußt. Thßt bßt ngờ đßi vßi tôi và cß thßnh thoßng nhßng bß phim này, lßn nào lá cß Mß cũng xußt hißn. Tß phim hành đßng tßi phim hài, phim tình cßm rồi phim kinh đß, phim ma, phim vißn tßng... Lá cß Mß hißn hßu khắp nßi nßi! Tß cß quan chính phß, đßn cßnh sát, trßng hßc đßn trang trßi, nhà riêng cßa ngßi dân Mß, trên đßi cao hoặc trong vùng rßng núi, bên hông xe bus, trên nóc xe hßi cá nhân...Nßi này nßi kia, lúc này lúc khác tôi luôn luôn cß thßnh thoßng lá cß này, lá cß nßc Mß! Tên nhßc nhà tôi cũng cß ý nghĩ gißng tôi, hßn nói vßi tôi như vßy:

-Ba, sao con coi phim Mß con thßy cß nhßu cß Mß mà phim Việt Nam mình ít thßy cß Việt Nam hß ba?!...

Xin nhßc lßi là tên nhßc nhà tôi năm ngoái mßi chß cß 5 tußi!

Thßc mßc cßa hßn thßt ra cũng chßa chính xác, vì phim Việt Nam cũng cß thßy cß Việt Nam chß không phải không có nhßng chß có đßu là ít xußt hißn, hoặc thßnh thoßng xußt hißn trong mßy phim chiếu tranh, tuyên truyền chính trß mà thôi

Ch a h t, trong nh ng ch ng trnh th i s trn tivi dù là kênh Vi t nam hay n c ngoài, lá c M cũng xu t hi n v i t n su t khá dày đ c.Cũng đúng thôi, M bây gi là siêu c ng, tin t c trn th gi i c 10 tin thì h t 3-4 tin là liên quan đ n M ! Qu c gia này mà h t h i, s m i là c th gi i rung rinh! Mà tin t c liên quan đ n M thì đ ki u. T tin đ a v Nhà tr ng và t ng th ng Obama đ n th tr ng ch ng khoán ph Wall, nh ng quy t đ nh c a FED, rôbôt chinh ph c sao H a... Và nói đ i cũng ph i có nói i: Chúng ta có th đ dàng th y nh ng c nh ng i M "nhi t tình" đ t c n c h l m! Có l h coi lá c gi ng nh ng i yêu nên có lúc th ng có lúc gi n và lúc gi n đ h c th ng th n bi u l c m xúc đôi khi r t c c đ oan!

Còn chuy n gi a tôi và tên nhóc nhà tôi, k t l n đó có m t cuộc đua ng m v v i c ai là ng i th y lá c này nhi u h n trn màn hình! Th ng thì lúc r nh r i vào bu i t i ho c nh ng ngày cu i tu n, m y ng i trong nhà lâu lâu i nghe m t tên nh và m t tên l n h h i gi ành nhau v lá c :

-Ba i! Con th y c M tr c r i nha!

Nh ng lúc đó tôi th ng làm b cay cú:

-Đâu ph i c M , c n c khác mà!

-C M mà ba, có sao và v ch tùm lum kìa!

- ! Đúng r i! Tên này i h i ghê v y ta...!?

Ho c có lúc:

-Ê ê! Góc đ ng có m t lá c M nha!

Thì h n bao giờ cũng làm tài lanh:

-Con cũng th y rồi!

Còn không thì là:

-Bị t rồi!

Và tôi i làm b cho h n đi tàu bay gi y:

-Sao anh tinh m t quá v y anh?

V y là h n có lý do để c i khách khách khoái chí vì đã th ng đ c ba h n!

T t nhiên đây ch là chuy n đùa vui c a hai cha con tôi. Nh ng nghiêm túc mà nói, thì rõ ràng, có nhi u đi u r t đáng để suy nghĩ. Không nói trong các ch ng trình tin t c mà ch nói trong phim nh th thì cũng ph i để câu h i là t i sao lá c M xu t hi n nhi u nh v y? T i sao lá c Việt nam không xu t hi n nhi u trong phim nh Việt nam? Ph i chăng nh ng nhà làm phim Hollywood mu n th hi n lòng yêu n c hay là th c t c s ng c a ng i M là nh v y? Và các nhà làm phim đã th hi n phim nh nh ng gì cu c s ng hi n h u? Mà n u nh th thì ng i M h yêu n c để v y sao?

Câu h i này c a tôi đã để c gi i đáp trong nh ng i n tôi đi tham quan, tìm hi u n c M . Tôi đã đi qua g n 30 ti u bang b ng để ng b để c ý quan sát k càng nhi u m t x s H p chúng qu c.

Qu đúng là nh v y. Ng i M r t yêu n c!

Ch ng ph i riêng gì trong vi c treo c . Mà c trong sinh ho t th ng ngày, trong nh ng ho t đ ng n i công c ng cũng nh trong vi c t ch c xã h i c a h ... Ta có th th y tình c m c a h đ i v i qu c gia là r t đ ng thu n và r t trân tr ng. V nh ng lá c , đúng nh trong phim nh, c M hi n di n kh p n i n i!

Đ u tiên là phi tr ng Los Angeles. N i nhà ga đ n, nh ng lá c to t ch ng treo kh p tr n nhà cùng nh ng hàng ch l n "We are a face of country"- Chúng tôi là b m t c a qu c gia! Ch ng bi t chúng tôi đây là ai? Nhân viên trong terminal thì nhi u l m! Mà đ u có là ai thì b m t c a qu c gia ph i g n li n v i nh ng lá c r i! Kh i th c m c!

Ti p đó là đ n nh ng thành ph c a ti u bang Cali và nh ng ti u bang khác kh p n c M , đầu đầu tôi cũng th y chúng, nh ng lá c M . T San Francisco xu ng San Jose, r i San Diego CA, sau đó là hành trình băng ngang n c M theo đ ng interstate 40 qua mi n sa m c c a AZ và NM, đ n nh ng thành ph nh nh Snyder TX, qua b đông n i SC và NC, và ng c lên Washington DC và New York... phía B c. Vào nh ng ngày đ p tr i thì ôi thôi m y lá c này! Luôn tung bay gi a không trung đ y kiêu hãnh!

nh ng c quan công quy n thì không nói làm gì. Đ ng này trong dân chúng lá c Hi p chúng qu c cũng luôn ph p ph i và đ c ng c nhìn. Tôi có th th y chúng đ c treo phía tr c v n ho c trên mái c a nh ng ngôi nhà M trên m i con đ ng, trong nh ng l n d o ph Little Saigon, Cali ho c c nh ng n i h o lánh nh Tucumcari city New Mexico. Tôi cũng th y chúng trong nh ng l n ra bi n ho c leo đ i và c nh ng khi đi mua s m c các Mall, trong sân tr c c a nh ng apartment, nh ng condo, trên c a ki ng xe h i c a dân M , trong khu vui ch i, resort, trong nghỉa trang... và c trong nhà th ! Ph i, trong nhà th . Nói có sách mách có ch ng, l n tôi đi l n nhà th St. Barbara trên đ ng Euclid Santa Ana city tôi đã th y lá c M đ c c m trang tr ng bên trái b c gi ng đ o c a cha Nguy n Đăng Đ . Đi u này đ i v i tôi th t l ùng. Không bi t t các nhà th M khác nh th nào ch Vi t nam t tr c đ n gi tôi ch a t ng th y nhà th nào có treo c qu c gia bên trong c !

Còn nói chuy n leo đ i, có l n tôi đã lên m t ng n đ i vô danh vùng thung lũng Pinole, phía b c vùng v nh San Francisco- Oakland. B a đó, tôi đ n thăm m t ng i b n có ti m Nails đây nh ng nh m lúc ti m đông khách quá nên không mu n làm r n b n, nhân th y ng n đ i g n đó ph đ y hoa vàng đ c tr ng c a mi n b c Cali, v a đ p l i v a đ leo nên cũng tò mò th lên ng m hoa và vùng v nh t trên cao cho bi t. Leo lên m t kho ng m t ti ng đ ng h , khi đ n đ nh t nhiên th y có c m m t lá c l n tr c m t, trên cao gió l ng nên có th nghe ti ng c qu y gió ph n ph t. C t c đã cũ nh ng lá c còn m i ch ng t đ c thay th ng xuyên, vì

dãi dũu sũũng gió trên cao nên không thũũ mũũi hoài đũũc. Nhìn lá cờ cũũ cô đũũc trên đũũnh đũũi không thũũ không thũũc mũũc ai có công vác lá cờ lên cũũm trên này. Tiũũng lá cờ reo cùng gió khiũũn cho bũũt kũũ ai leo đũũn đũũnh cũũng cũũm thũũy đũũm tũũ và phũũn chũũn trũũc quang cũũnh vùng vũũnh bao la. Xuũũng đũũi i tũũi có hũũi bũũn tũũi vũũ lá cờ thì bũũn tũũi cũũng ngũũc nhiên lũũm, không ngũũ trên đó có cũũm lá cờ. Hũũn ta cũũng thũũt tình mà rũũng:

-Tao cũũm rũũ thung lũũng này đã lâu nhũũng chũũa bao giũũ leo lên đũũi đó, nên cũũng chũũng giũũi đáp đũũc thũũc mũũc cũũa mà!

Mũũy lá cờ Mũũ mà tũũng thũũy thì quũũ thũũt đũũp lũũm, theo đúng nghĩa đen cũũa tũũ này. Thũũũng tũũ thũũy nhũũng lá cờ xũũ khác đũũc may bũũng vũũi kate, nhũũng cũũ Mũũ thì đã phũũn đũũc làm bũũng cotton nên sao và vũũch thũũũng rũũt nũũi bũũt, nhũũt là nhũũng lá cờ có chũũt liũũu thũũ. Mà thũũy cũũ size lũũn nhiũũ lũũm, nhũũt là ũũ nhũũng nũũi công cũũng toàn là mũũy lá cờ to nhũũ cái nhà vũũy. Còn cũũ size nhũũ thũũũng đũũc đũũ trên bàn hoũũ cũũm trên nóc xe hũũi trong mũũy ngày lũũ, chũũc có lũũ xũũ sũũ giàu có nên không bao giũũ phân vãn vũũ chũũn lũũn nhũũ. Còn vũũt đũũng đũũ treo cũũ cũũng rũũt đã đũũng và chũũc chũũn lũũm chũũ không "lũũ lũũi" và tũũm bũũ nhũũ nhũũng lá cờ mà tũũng thũũy. Rũũ ràng vũũc treo cũũ là chũũn quũũc gia đũũi sũũ!

Nhìn cách ngũũũi Mũũ đũũi xũũ vũũi lá cờ nũũc hũũ tũũi hiũũu rũũng hũũ thũũc sũũ trũũn trũũng lá cờ cũũa hũũ. Nhũũng đũũu gì khiũũn hũũ yêu lá cờ và yêu nũũc cũũa hũũ đũũn vũũy? Có phũũi do nó đũũp hay chũũng? Lá cờ sao và vũũch đó? Nũũu trên lá cờ đó không phũũi là sao và vũũch liũũu hũũ có yêu nó hay không? Câu trũũ lũũi chũũc vũũn là nhũũ thũũ, mũũt tình yêu vũũi lá cờ. Ai trong chúng ta cũũng hiũũu rũũng sao và vũũch chũũ là hình thũũc và mang tính biũũu tũũũng.

Ngũũũi ta yêu lá cờ là vì nó đũũi điũũn cho vũũ sũũ đũũu tũũt đũũp ũũn phía sau: Tũũ do, dân chũũ, tam quyũũn phân lũũp, quyũũn lũũc thũũ tũũ cũũa báo chí..., cũũng nhũũ sũũ đũũng thuũũn cũũa tũũt cũũ mũũi công dân trong vũũc tũũo nên mũũt xã hũũi công bũũng, vãn minh, thũũnh vũũũng và nhân bũũn. Mũũt xã hũũi mà trong đó mũũi ngũũũi đũũu có quyũũn lũũa chũũn cũũc sũũng cho riêng mình và có quyũũn thũũc hiũũn ũũc mũũ cũũa mình. Hũũ yêu thũũũng trũũem, tôn trong phũũnũũ, nâng đũũngũũi tàn tũũt và chăm sóc ngũũũi già (đũũu còn nhiũũu ý kiũũn khác nhau vũũ vũũc này)...

Tũũi đã rong ruũũi trên nhiũũu nũũo đũũũng cũũa các tiũũu bang nũũc Mũũ và tũũi có thũũ thũũy sũũ phát triũũn vũũt bũũc và khá đũũng đũũu cũũa đũũt nũũc này. Có nhũũng lúc tũũi đã phũũi ngũũc nhiên tũũ hũũi tũũi sao ngũũũi Mũũ có thũũ tũũo đũũng đũũc mũũt quũũc gia ngoũũi hũũng nhũũ vũũy. Cũũ sũũ vũũt chũũt cũũa hũũ đũũ sũũ và trũũi rũũng khũũp liên bang nhũũ vũũy hũũn là đòi hũũi mũũt sũũ tích tũũ tũũ bũũn khũũng lũũ cũũa nhiũũu thũũ hũũ xuyên sũũt thũũi gian mà bũũn thân tũũi không thũũ nào tũũũng tũũũng đũũc. Nũũc Mũũ đích

th c khác h n nh ng gì báo chí trong n c hay vi t và cũng khác v i n c M tôi t ng hình dung.

Tôi nh l n lang thang t u bang Utah, xe ch y 70-80 mile m t gi trên freeway interstate 80 mà ch y hoài cũng ch a qua kh i nh ng cánh đ ng mu i. Còn khi đi qua t u bang Kansas, freeway interstate 70 ch y gi a nh ng cánh đ ng lúa b t ngàn đ n cu i đ ng chân tr i. Xe ch y t sáng đ n chi u mà v n th y mênh mông n i t p mênh mông nh ng sóng lúa nh không bao gi d t. Đi vào làng c a nông dân Hoa K th y toàn là bi t th r ng rãi, t n nghi đ y đ , s ch s vô cùng. C nh trí đ c s p đ t đ p nh tranh v , cây c i hoa lá gi ng nh m t resort 5 sao c a m y khu du l ch. Ai cũng bi t Hoa K đ c thiên nhiên u đ i r t nhi u, nh ng đ bi n đ t đại tài nguyên thành c a c i không th thi u bàn tay c a con ng i và có c m giác bàn tay lao đ ng c a ng i M hi n di n m i mi n, m i vùng.

T t nhiên Hoa K không ph i là m t qu c gia hoàn h o, nh ng so v i nh ng qu c gia khác rõ ràng Hoa K đã v t t lên tr c r t xa. H có nh ng đ i u đ nh ng luôn luôn bi t nhìn nh n th ng th n l i l m và tìm cách kh c ph c b ng nh ng đ i u t t h n! Nh ng ng i t t luôn làm m t đ i u gì đó đ cái x u không th th ng th và l ph i luôn đ c b o v .

Quan sát xã h i Hoa K tôi th y đ i u c t lõi c a xã h i này là m i công dân đ u hi u rõ giá tr c a b n thân mình v i các quy n đ ng nhiên c a con ng i và hi u bi t r t cao v lu t pháp đ phân bi t rõ ràng nh ng đ i u đ c phép và không đ c phép làm. Và chính quy n đ m b o cho đ i u đó luôn đ c duy trì. Khi m t xã h i đ t đ n trình đ nh v y thì s đ ng thu n và s minh tri t s xu t hi n và cùng v i nó s th nh v ng s đ n v i t t c m i ng i dân.

Ng i đ c có th cho r ng tôi lý lu n l n th n v m t đ i u đ ng nhiên, nh ng b t c ai t ng s ng trong nh ng ch đ đ c tài đ u r t đ nh n th y r ng đ đ t đ c đ i u t ng nh đ n gi n đó là c m t quá trình r t dài và gian khó. Mà n u nói là trăm năm ch a đ t đ c cũng không ph i là quá đáng! Ngay nh trong khu v c Đông Nam Á, ai t ng quan tâm tìm hi u Thailand cũng đ u ph i công nh n Thailand đang phát tri n tr c Vi t Nam kho ng 30 năm. Ng i Vi t mình qua Thailand mà có đ p đi kh p n c h s th y cu c s ng c a ng i Thai khá tho i mái, c s h t ng c a h dân mình th y l n đ u qu th t s ng c nhiên vì không ng g n Vi t Nam mà sao h khá quá và h n ai cũng t nh không bi t bao gi Vi t Nam mình m i đ c nh Thailand. Nh ng n u thăm Thailand xong r i qua Hoa K và n u theo dõi tình hình xã h i Thailand trong th i gian qua thì th y rõ ràng kho ng cách phát tri n gi a Thailand và Hoa K v n xa th m.

Cờm giác ghen tớ vớ i lá cờ nờc Mờ lờn đờ u xuờ t hiờn trong tớ là khi tớ đờ ng chờn ở thành phố Jackson cờ a tí u bang Mississippi, trên đờ đờ ng xuờ xuờ ng New Orleans tớ St.Louis city. Tờ nhờ bờ a đờ tớ đang ỏn trờ a trong mớ t nhỏ hàng trên đờ đờ ng Wilson gờn freeway interstate 55, trờ i mùa thu thỏng 11 phờ đờ ng Nam, mờ a rờ i tớ m tấ, nhờn mờ a nờ i này khờ i nhờ vờ nhờ ng cờ n mờ a miờn Trung ở Viờ t Nam, mờ a khờng ngờ ng nghờ vớ i gió tớ ng cờ n và sờ m chờ p đờ c ngang bờ u trờ i. Trong lúc nhờn mờ a mông lung bờ t giác tớ phỏt hiờn phỏa bên kia đờ đờ ng cờ mớ t lá cờ . Cờ t cờ n m trờ đờ c mớ t center bán lờ p xe hờ i, vớ i mớ t lá cờ lờn. Dù mờ a rờ i tớ m tấ, bờ u trờ i đen kờ t, nhờ ng lá cờ vờ n ngờ o nghờ tung bay. Đờ n đờ c và bờ n bờ , đờ đờ ng nhờ nó muờn chờ ng chờ i cùng sờ m chờ p, quét sờ ch mây mù! Sờ kiờu đờng cờ a lá cờ khiờn tớ khờ i thờ m khen "anh bờ n khá lờ m, thờ t là mớ t tay can trờ đờ ng!". Và cũng lúc đờ tớ chờ t cờ m thờ y buờn! Hờm đờ đờ gờn đờ n đờ n cuờ i cờ a hành trờn, sau nhờ ng ngày thỏm thú nhiờ u tí u bang tớ cờ m nhờn sỏu sờ c sờ trờn trờ ng lá cờ quờ c gia cờ a ngờ đờ i Mờ , dù thờ y lá cờ rờ t là đờ p (theo cờ nghĩa đen và nghĩa bóng) và cờ m mờ n lá cờ này nhờ ng rờ ràng nó khờng phờ i là lá cờ cờ a tớ. Lá cờ sao và vờ ch đờ , nó là cờ a hờ , nhờ ng ngờ đờ i dân quờ c gia hờ p chờ ng!

Tờ nhờ rờ t rờ cờ m giác khờ chờ u len lờ i trong tớ lúc đờ , mớ t cờ m giác thờm muờn mừnh cũng cờ mớ t lá cờ đờ trờn trờ ng và ngờ đờ c nhờn, đờ cờ lúc tớ cờ thờ đờ t bàn tay lên con tim mừnh và cờ m nhờn tình yờu tớ quờ c, tình yờu đờ ng bỏo cờ a mừnh đang hiờn hờ u trong tớ! Đờ u đờ tớ chờ a bao giờ tớ ng trờ i qua!

II. Nờc tớ cũng cờ mớ t lá cờ ...

Và lá cờ tớ quờ c cờ a tớ, mờ i lờn đờ n đờ p lờ hoờ c Tờ t là bác tớ trờ đờ ng dân phờ lờ i đờ tớ ng nhỏ nhờ c nhờ (hay nỏn nờ) ngờ đờ i dân trong tớ treo cờ , bác này là cờ u chiờn binh, trong chiờn tranh đờ đờ c phong anh hùng, giờ nghờ hờ u làm công tác dân phờ . Mờ i lờn gờ p bác tớ hay trờu là nhờ chuyờn treo cờ mà bác cờ hờ i đờ bờ thờ đờ c! Thờm nờ a tivi và báo đỏi cũng lờ i nhờ c cho dân chúng biờ t vờ lờ ch treo cờ tớ quờ c! Vờ y đờ mà cờ nhỏ hờ cũng chờ ng treo! Nhờ ng nhờ ng ngày này thì công tâm mà nờ c Viờ t Nam đờ đờ c mùa, phờ p phờ i tung bay, nờ u nờ i là "rờ p trờ i cờ hoa" cũng khờng phờ i là quá đỏng. Cờn vỏo nhờ ng ngày thờ đờ ng thì tuyờ t nhiờn khờng thờ y dân chúng treo cờ , ngay cờ cờ quan nhỏ nờc cũng vờ y! Sau lờ , Tờ t mờ y lá cờ này nhờ cờ chỏn vờ y, chúng trờn mớ t tiờu, siờu tớ c đờ , chờ ng cờn mờ y lá!

Tờ là dân cờ tờ p luyờn, đờ i thờ sỏng nỏo cũng chờ y khoờ ng 5-6 cỏy sờ , mà tính hay cờ u toàn nờn bờ a nỏo cờ giỏ mờ nh thờ đờ ng hay cỏn hờ đờ ng giỏ đờ chờ y. Nờ i ra cờ nhiờ u ngờ đờ i ngờ c nhiờn! Tờ muờn tìm mớ t cỏy cờ đờ xem hờ đờ ng giỏ nhờ ng hiờ m khi nỏo thờ y. Nhiờ u lờn chờ y buờ i sỏng ở nhiờ u thành phố cờ a Viờ t Nam mừnh mờ i khi đờ công tác hoờ c du lờ ch tình trờ ng cũng tớ đờ ng tớ . Nờ u đờ ng tớ i mớ t đờ m cao làm chuyờn mà lia tớ m mớ t trong vờng bán kính 5 cỏy sờ , 10 cỏy sờ , cờ lúc 20 cỏy sờ cũng khờng hờ thờ y lá cờ nỏo cờ . May ra mà đờ ng gờ nờ y ban nhỏn dân thành

ph ho c ph ng xã thì m i th y, mà lá c cũng "nh nh con th" ch ít th y c l n, có l là đ c mua ch ch chung m t size! Không bi t t bao gi ng i Vi t mình th v i lá c nh v y?

Tôi nh lúc nh s ng mi n B c, dù ch a đ hi u bi t đ suy nghĩ sâu xa v lá c , nh ng lá c đ sao vàng lúc đó cũng g n gửi v i lữ tr b n tôi l m.Vì mi n B c h i đó n ng v tuyên truy n lên c hoa hay xu t hi n, th i bao c p m i đ p l T t đ u có khó khăn nh ng tôi nh b n tôi luôn đ c cho quà bánh. M i ng i đ c ngh ng i nên ba tôi và m y ng i b n hay t t p khi nhà ng i này, khi nhà ng i kia ăn u ng "c i thi n". L i nh có l n ba tôi ch tôi đi cùng m t ng i b n đi ăn liên hoan Qu c khánh, hai v đ p xe ch m ch m nói chuy n, tôi ng i phía sau m i mê nhìn m y lá c đ treo hai bên đ ng th nào mà r i kh i yên xe lúc nào không hay, còn hai v cha chú cũng ham chuy n đ n n i đi c tr m mét m i phát hi n con cháu m t tích, h t h i quay l i tìm "th ng nhóc suy dinh đ ng". Chuy n th t nh b a! M y ch c năm sau g p l i chú b n v n nh c:

- Mà h i đó l l m con nhá, r i xu ng xe mà không h khóc, v n lon ton ch y theo cho k p tao v i ba mà y, mà cũng không thèm g i b n tao đâu nhá, r õ ông t ng ch l !

Sau này khi chi n tranh k t thúc gia đình tôi theo ba tr v quê h ng mi n Nam, tôi l n lên, đi nhi u đ c nhi u bi t nhi u, r i lá c nh t nhòa đ n trong tôi h i nào không hay. Dân chúng Vi t Nam ch c cũng nh v y, chung suy nghĩ nh tôi. Cu c s ng v t v m u sinh, th i gian trôi nhanh, chi n tranh đã qua h n 30 năm r i mà th c s đ t n c v n ch a có gì chuy n bi n l n lao c . Xã h i công b ng, dân ch , văn minh thì ch a th y mà nh ng cái x u thì đ ng nh ngày càng tr m tr ng. Khi n sau lá c không ph i là nh ng đ i u t t đ p thì màu đ và sao vàng s th c s ch còn là hình th c, nh ng thành ph n trong xã h i mà năm cánh sao vàng t ng tr ng s ch ng th y mình trong đó và h d n tr nên lãnh đ m v i lá c cũng là đ i u đ hi u. Tôi cũng nh h , nhi u l n tôi nhìn lá c đ sao vàng đó và tôi không h th y tôi trong đó. Tôi không h c m nh n đ c đó là lá c t qu c a tôi! Tr ng h p c a tôi là con c a nh ng ng i c ng s n mà còn v y, còn con em c a nh ng ng i "bên kia chi n tuy n" ch c là c c đoan h n n a.

Tôi là m t tour guide chuyên nghi p và đã đi kh p Vi t nam, nhi u lúc khách n c ngoài h h i mà không bi t tr l i th nào cho đ m t sĩ di n. Tr em bán vé s , k o cao su, h ti u gỗ... có m t trên m i ng đ ng. Lên vùng Tây B c ho c v mi t sông n c Cà Mau th y tr ng l p c a con tr x p x , đ t nát mà mu n r i n c m t. Trong khi c các đô th ng i ta mua xe tri u đô, xây các công trình thì c 10 t ng h b túi 1 t ng nên ch t l ng ch còn 9 t ng! Ph n b b o hành là chuy n n i b gia đình, khi nào s p x y ra án m ng chính quy n m i can thi p. Có l n tôi th y m t ng i ch ng đánh v b ng m t chi c gh nh a, cú phang lên đ u ng i v

m nh và tàn nh n đ n n i chi c gh v tan thành m y m nh, máu ch y tèm lem trên m t cô. Cũng có đông ng i nh ng không th y ai ra tay nghĩa hi p c . Có ch ph n x n vào còn b ch ng lôi ra m ng:

-Xen vào làm gì! V ch ng mình có lúc còn quá nhà ng i ta!?

Tôi nh y vào can thi p thì tên ch ng tr ng m t n t:

-Tôi đánh v tôi thì liên quan gì đ n ông!

Đánh h n thì mình ph m lu t mà không ch ng l i b h n "t n" cho no đòn!? B c quá móc đ n tho i ra g i c nh sát 113 thì th t v ng vô cùng! H h i nhanh nh ng c n k s vi c, khi bi t là ch ng đánh v h nói "chuy n này là xung đ t gia đình, anh g i qua bên ph n nh h gi i quy t!". Nghe h nói t nhiên bao nhiêu nhi t huy t trong tôi tan nh mây khói và c m th y b t l c, đ n đ c bi t bao nhiêu.

Qu th t hi n tr ng xã h i kh p m i mi n đ t n c r t đáng lo ng i, thành ph có nhi u nhân tài h i t nh ng toàn là "siêu sao ki m ti n" ch hi m th y ng i có tinh th n thi n nguy n, s n sàng c ng hi n cho c ng đ ng, "lính n tiên phong" quy t li t đ u tranh v i cái x u, đ nh h ng cho đ t n c đi lên. Mà dân nh p c vào thành ph t phát, t o áp l c l n lên toàn th , nh ng là k t xe, ng p n c, ô nhi m... bây gi là bài toán nan gi i đ i v i c p lãnh đ o các thành ph .

Ch c a tôi đang tính m ti m thu c tây, tôi nghe m y ch bàn b c mà đau h t c ru t, "m ti m đ ng ham chi m t ti n đ ng l n, c vào m y khu lao đ ng mà m , m y khu lao đ ng bây gi dân h a b nh l m đ m b o kinh doanh s phát đ t". Còn nông thôn bây gi v n đ con ng i r t đáng bàn, làm vi c v i cán b c p huy n ho c xã, sau bao nhiêu năm th y v n đ m chân t i ch . Ng i gi i thì b x đi, ng i l i trình đ th p mà không có t t ng c u ti n, làm ch a đ c vi c đã c u l i, báo đài v a r i đ ng lo t đ a tin v m y chuy n cán b các xã ăn ch n ti n h tr T t cho dân nghèo, nghĩ mà x u h cho "con r ng cháu tiên". Còn nam thanh niên nông thôn kho ng 6 gi chi u mu n g p khó lòng th y m t, 8 gi t i g p tên nào nói chuy n cũng nghe mùi r u bia. H i ra m i hay nông thôn bây gi ch ng có gì vui ch i gi i trí, "b n em thanh niên lao đ ng chân tay, bu i t i làm m y ly cũng đ nh c m i anh !".

Đi u này ch ng riêng gì nông thôn, các đô th lo i 1, lo i 2 bây gi quán nh u thì tràn lan mà th vi n, nhà văn hóa ngày càng xu ng c p, toàn xã h i đ cao "ch nghĩa kim ti n", đ ng ti n lên ngôi tr thành th c đo m i giá tr , m i m t c a đ i s ng đ u t t h u. Ngay nh v tôi cũng là dân trí th c, yêu ch ng th ng con cũng thu c lo i "s m t th gi i", v y mà th y thiên h tiêu xài cũng phát ho ng. Có l n gi n tôi nằng m ng là ch ng gì mà toàn lo chuy n bao đ ng, nhà ng i ta thì nhà l u xe h i, tiêu xài nh n c mà nhà mình c bình bình hoài, làm mãi cũng ch ng th y phát tài, tiêu pha th gi cũng ph i cân nh c! Mà th t ra gia đình tôi có th đ c x p vào đ ng trung l u, hai v ch ng ba đ a con- m t gái hai trai- ăn u ng, chi tiêu cũng không đ n n i thi u th n. Thêm n a gia đình sum v y h nh phúc, không đau m, b nh t t, cu c s ng bình an, n u h c theo Lão T k nh cũng là "b n b ngay sau l ng " r i! V y mà cũng có lúc cũng b v nh n, ch ng qua nằng th y xã h i suy tôn đ ng ti n quá đáng nên m t khôn ch không th c nghĩ nh v y.

Thành ph Đà N ng là đô th tr c thu c trung ng mà th vi n ch ng có bao nhiêu sách, tôi vào tham quan cho bi t th y ch ng đ c m y cu n có giá tr , sách truy n thì có mà toàn sách cũ, còn sách nghiên c u thì th y ch ng nhi u h n t ù sách nhà tôi bao nhiêu! M y cô th th nói gi ng b t mãi:

- Lãnh đ o thành ph mê đá banh ch đâu có mê sách mà anh b o sao cho có nhi u h anh?

Xu ng Nhà văn hóa thanh niên 30 B ch Đ ng thì th y m y ch c năm v n không thay đ i, có ph n t h n và thua xa th i năm 1986 khi b n choai choai chúng tôi ghé thăm và nh y đ m.

Sài Gòn cũng ch ng h n gì, mu n đ a con tr đi ch i không ph i là chuy n d dàng. M y đi m đ u quay trong xóm thì r nh ng ch t ch i và không an toàn, đi Đ m Sen m t gia đình 2-3 đ a con ch i vài ba trò ch i c ng ti n vé vào c a, ăn u ng...t n g n tri u nh không! Đ i th là ngoài vi c ăn u ng mà mu n vui ch i, gi i trí thì c ph i có ti n m i dám ch i, ch dân nghèo thì đành ch u vì nhà n c ít cho không cái gì c . M y ng i đ p xích lô, xe th Sài Gòn có m t th i hay lai rai lo i n c gi i khát lên men, ch ng bi t đ c s n xu t b ng th gi mà chi u nào anh em ta cũng làm vài chai. Dân nghèo đâu có m i x n đ lót bao t , c s n gì nh u n y! M i m y hai m i năm trôi qua, "phe ta" bây gi đ ng ru t, d dày ai cũng h h t. Đi bác s khai ra m i bi t c 10 ng i thì h t 9 ng i u ng lo i n c r ti n đó. Mà nghĩ cũng t i nghi p cho "ông" nhà n c, ti n thu thu không đ c bao nhiêu thì l y gì lo cho dân. M y anh thu v ngoài ch thu ti n c a các cô, các ch bán rau th y cũng tích c c l m, nh ng một s p rau ch ng bao nhiêu ti n, thu không bi t đ n bao gi m i b ng m t chai r u ngo i m y tên "cá m p" u ng trong vũ tr ng?

Còn nói v công việc m u sinh c a ng i dân cũng tr n ai, kh i. M y anh em lái xe tour du ch tôi quen, đ n đ n chuy n ngh g n h t. Lâu lâu g p l i c nhân, nghe k chuy n mà không bi t nên vui hay nên buồn. H than công vi c thì c c mà thu nh p không nhi u, ch y xe tour thì ph i đi s m v tr , 7-8 gi t i còn ph i đ a khách đi ăn t i, v t i nhà b a nào cũng 11gi đêm, sáng ra 5 gi ph i lo đ y, ch y lên bãi xe xong đưa xu ng khách s n trung tâm, v a ch y v a lo k t xe. Đi tham quan tuy n đi m thì lúc nào cũng nh "b i" gi a bi n ng i, nóng n c, căng th ng "không điên m i l !?". Ngh nghi p đ c thù, n u ti n nhi u thì cũng ráng, ch x ng quá thì...Cu i cùng m nh ai n y "binh", dù ti n ít nh ng ti n t n cũng qua ngày mà có th i gian lo cho gia đình. Trò chuy n v i anh em taxi cũng th y buồn lòng, h tâm s :

-Bon chen ki m s ng, giành gi t khách, gi mánh khoe này n , v nhà nhìn con cái gây th vui h c, nghĩ đ n công vi c mình làm cũng t th y m c ghê l m nh ng xã h i mình nó v y, mình không làm ng i khác h cũng làm, mà ch m chân thì v con mình đói, coi nh đ i mình k nh b ch hy v ng mai sau các con mình...

Mà cũng hy v ng c u may v y thôi ch không có c s nào đ tin đ i con mình, cu c s ng s kh m khá c . Con cháu ra tr ng mu n có vi c v n c ph i "ch y", mà l ng cũng ch đ tiêu thôi ch không có đ , chuy n mua nhà, mua xe v n còn xa v i l m. Báo chí Vi t nam thì sau bao nhiêu năm v n ngoan ngoan đi "l bên ph i", c m t đ t n c 80 tri u dân mà không có t báo nào "đáng m t anh tài". Có l n tôi đi Hongkong v , do b n r n quá nên không đ c đ c thông tin trong n c, lên máy bay c a Vietnam Airlines th y có báo Thanh Niên thì m ng hóm. V y mà đ c đ c vài trang là mu n b xu ng! Báo chí gì mà không đ c thì th y thi u thông tin, mà n u c m báo đ c thì l i ch ng có gì đáng đ c c ! Tr c đây đã vi t "đ i t m" r i, t h i m y v T ng biên t p các báo b c t ch c, th y còn t h n, bài v đ c gi ng nh ăn c m ngu i v y! Đ t n c thi u m t môi tr ng t do ngôn lu n và m t t ng l p tinh hoa đ n đ t xã h i, mà quy lu t phát tri n cho th y trong m t xã h i ai n y bo bo ôm "n i c m" c a mình thì t do, dân ch v n s là chuy n c a muôn năm!

Vi t Nam bây gi nói chuy n chính tr và th i cu c, m y ng i th h t tóc và xe ôm l i có v là nh ng ng i quan tâm h n m y v quan l n? Ng i ch khách gi sách báo ra đ c h bàn lu n đ th chuy n trên đ i. M t anh xe ôm nói v i tôi là anh ng i m y ch đèn xanh đèn đ mà anh th y Sài Gòn 1 ngày lãng phí không bi t bao nhiêu xăng đ u và siêu ô nhi m. Vì dân s Sài Gòn đông mà th i gian ch đèn l quá nên ai cũng đ n máy ng i ch , ph i chi ng i ta đi u ch nh th i gian lâu h p lý thì m i ng i s t t máy, "ti t ki m đ c bao nhiêu là xăng đ u chú nh !". Tôi đ ng viên:

-Anh quan sát th c t đ c bao nhiêu đi u hay nh v y mà sao không vi t th góp ý v i chính quy n?

Anh giã n y:

- Ôi dào! B n nó đ i nào quan tâm đ n th c a mình, có vi t cũng nh không thôi chú !

Xã h i Vi t Nam đang đi n ra nh v y, cu c s ng thì bát nháo, chính quy n thì luôn nói i hay ý đ p, dân chúng thì m t ni m tin nên lá c t qu c ch ng đ c m y ai đái hoài đ n. Đi u này th ng x y ra trong nh ng ch đ đ c đ ng.

Sau m y gi i bóng đá qu c t , chính quy n hay tuyên truy n v tình yêu lá c c a ng i dân nh mình ch ng cho lòng yêu n c, báo đài th ng nói là "80 tri u con tim đang h ng v đ i tuy n Vi t Nam" tr c nh ng tr n c u quan tr ng ho c nói "c Vi t Nam tung bay trên m i n o đ ng th hi n tinh th n yêu n c cao đ c a ng i dân" sau khi đ i tuy n chi n th ng m t đ i th m nh. Nh ng có l h c ý nói sai ho c làm nh nh m l n gi a lòng yêu n c và tinh th n hâm m th thao. Ít nh t trong nhà tôi có h n m t n a thành viên là không h ng v đ i tuy n, vì ba má và v tôi không h mê bóng đá, m i ng i toàn coi phim b . Còn m y tên nh nh trong nhà ch ng h bi t bóng đá là gì, nh t là m y tên đ i 5-6 tu i.

C m c ng h đ i tuy n Vi t Nam cũng không có nghĩa là yêu n c. Ch ng qua ng h màu c , s c áo c a đ i tuy n nhà thì c m c ho c m c áo c a đ i tuy n thì thích h p h n c . Tôi đã ch ng ki n tr n c u chung k t EURO 2008 gi a Tây ban nha và Đ c cùng dân hâm m nhà thi đ u Phan Đình Phùng, Sài Gòn qua màn nh l n. Dân hâm m chia thành 2 phe ng h hai đ i r t cu ng nhi t, cũng c qu t, áo s ng y nh ng i Tây ban nha và Đ c th thi t. Khi Tây ban nha ghi bàn dân hâm m ng h đ i này cũng v y c Tây ban nha và hò hét vang tr i, nh ng rõ ràng nhìn c nh đó ch ng ai nói là ng i hâm m Vi t Nam yêu n c Tây ban nha c . Đi u đó là rõ ràng!

Ph n tôi m c cái t i hay tò mò tìm hi u, l i thêm s bay nh y nên su t ngày chu du xa nhà. Vi t Nam thì không nói làm gì mà n c ngoài cũng đi tìm hi u nhi u n i, r i quan sát, so sánh m i t b n khoản v i mình. Đi u tôi rút ra v s ch m l t c a Vi t Nam là ch đ đ c đ ng và t t ng c ng s n đã làm cho dân mình không ti p nh n đ c nh ng giá tr chung c a nhân lo i v dân ch , t do, quy n con ng i... t o nên m t l c c n không đáng có cho đ t n c. Bên c nh đó nó cũng khi n cho chính quy n luôn tìm cách nói đ i đ m dân cho đ cai tr nên dân chúng càng ngày càng m t ni m tin. Tôi c m th y r t b t an khi nghĩ v v n m nh c a đ t n c.

Võĩ nhõõ ng gĩ đõng diõn ra, tõi cõ cõ m giác nhõõ cõ thõ Viõ t Nam đõng bõ bõ nhõõ ng, mà ngõõ i bõ nhõõ võn tin hoõ c giõ bõ tin là cõ thõ sõ cõ khõ năng tõ đĩõ u chõ nhõõ dõn hõ t bõ nhõõ. Trong khi ai cũng biõ t là phõ i giõ i phõ u toån thân may ra mõi cõ thõ cõ u đõõ c bõ nhõõ nhõõ. Cõ hai đĩõ u đõõ u sõ rõ t đõu đõn, tuy nhiên lõ i thoát chõ cõ mõ t! Mà bõ nhõõ nhõõ khõng thõ tõ mĩnh giõ i phõ u và phõ i cõ n sõ trõ giúp cõ a bác sõ ! Bác sõ đõ là ai? Cõ phõ i Hoa Kõ hay chõng? Dù là ai thì cũng cõ n rõ t nhiõ u thõ i gian và tõi e rõ ng tõi khõng sõ ng đõ thõ đõ thõ y ngàõ đõ t nõõ c tõi thay đõ i và ngõõ i dân sõ cõ mõ t cuõ c sõ ng hõ nh phõ c. Nhõõ võ y cũng cõ nghĩ là tõi võ n sõ chõ ng cõ lá cõ tõ quõ c cõ a mĩnh đõ yêu mõ n và trõn trõ ng. Tõi võ n sõ phõ i ghen tõ võ i lá cõ nõõ c Mõ , ghen tõ võ i sõ trõn trõ ng mà nó đõõ c dành tõ ng bõ i nhõõ ng công dân cõ a Hõ p chúng quõ c. Nhõõ ng ngõõ i mà qua quan sát và trò chuyõn võ i hõ , tõi thõ y hõ chõ ng hõ n tõi bao nhiõu. Cõ khi còn thua tõi!?. Tõi là mõ t ngõõ i cõ sõ c khõ e, sõ ng đĩõ u đõ và lành mõ nh, luôn yêu mõ n mõi ngõõ i. Hõ c thõ c thì hai bõ ng đõ i hõ c, nõi thõng thõ o 2 ngoõ i ngõ Anh, Nhõõ t chõ a kõ miõ t mài tõ hõ c tõ hõ i thanh niõn đõ n giõ ... Đĩ nõõ c ngoài nhõõ đĩ chõ , đĩ Mõ thì thĩch lúc nào đĩ lúc đõ nõõ u khõng quá bõ n... Võ y mà tõi võ n khõng cõ cõ m giác tõ hào võ võ thõ công dân cõ a mĩnh và đõ t nõõ c mĩnh. Dù đõi khi trong cuõ c sõ ng cõ nhõõ ng lúc bõ c phát muõ n làm ngõõ i đõ n thân, nhõõ ng tuõ i tác ngàõ càng thêm, gia đĩnh đõ huõ , tõi nghĩ mĩnh chõ c sõ võ n mõi chõ là mõ t công dân bình thõõ ng và an phõ n.

Mõ t công dân khõng cõ lá cõ tõ quõ c! Và luôn chõ nhõõ lòng mõi khi nhìn thõ y lá cõ sao và võ ch!